

Autoreferat

Warszawa 2015

Unternehmensentwicklung (Niemcy), w 2005 roku podjąłem pracę w ośrodku analityczno-badawczym, Instytucie Spraw Publicznych w Warszawie na stanowisku analityka, a także została powierzona mi funkcja koordynatora prac nowopowstałego programu (departamentu) analiz prawa. Następnie – do 2013 roku pełniłem funkcję kierownika tego programu (działał pod nazwą Program Prawa i Instytucji Demokratycznych). W 2013 roku podjąłem pracę w Zespole Prawa Konstytucyjnego,

2

października 2014 roku zostałem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Systemów Ustrojowych i Praw Człowieka w nowotworzonym Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego, m.in. włączając się w działania organizacyjne (opracowywanie koncepcji nowych jednostek na Wydziale, studiów podyplomowych).

4. *Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).*

Alternatywne procedury głosowania w polskim prawie wyborczym – gwarancja zasady powszechności wyborów czy mechanizm zwiększania frekwencji wyborczej? (ISBN 978-83-7641-983-1)

Autor: Jarosław Zbieranek, Warszawa 2013, Wydawnictwo Difin, recenzent: Prof. dr hab. Marek Chmaj.

Omówienie celu naukowego pracy, osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Od blisko dziesięciu lat moje badania naukowe dotyczące prawa wyborczego w dużej mierze koncentrują na problematyce alternatywnych procedur głosowania.

3

Są to konstrukcje prawne, które umożliwiają wyborcom oddawanie głosu w inny sposób niż w lokalu wyborczym. Co ważne, w okresie prowadzonych przeze mnie badań, po blisko dwudziestoletnich staraniach różnych środowisk, w latach 2009–2011 wprowadzono te procedury głosowania do polskiego prawa wyborczego na szerszą skalę. Ważną cezurą stało się w tym kontekście wejście w życie 1 sierpnia 2011 roku ustawy Kodeks wyborczy, zgodnie z którą wskazane przez ustawodawcę grupy wyborców uzyskały możliwość korzystania z trzech różnych alternatywnych procedur.

Analizując problematykę alternatywnych procedur głosowania zauważyłem, że próżno szukać w literaturze prawa monografii, w której dokonano by analizy ich funkcji i rozstrzygnięto zasadniczy cel lub cele ich wprowadzenia do polskiego systemu prawa wyborczego. Jako badacz konsekwentnie postrzegałem je jako mechanizmy tworzące ważną gwarancję zasady powszechności wyborów, a przez to eliminujące stan dyskryminacji w dostępie do aktu głosowania. W debacie publicznej, pracach koncepcyjnych i licznych przekazach podnoszono jednakże inną oczekiwaną funkcję, w polskiej rzeczywistości społeczno-politycznej szczególnie doniosłą i bez wątpienia medialnie nośną, jaką jest zwiększenie poziomu frekwencji wyborczej. Taka funkcja określona mianem „aktywizowania elektoratu” budziła zainteresowanie części doktryny prawnej. Co więcej, w wielu publikacjach, również o charakterze prawnym, obie funkcje były formułowane łącznie i wymiennie. Nasunęły się mi jednak pytania – czy jest to rozumowanie słuszne i uzasadnione? Czy funkcje te odnoszą się do wszystkich procedur głosowania, czy też zależne są może od ich modelu, od kontekstu systemu prawa wyborczego, etapu ich wprowadzania? Czy powinniśmy wskazywać na funkcję najważniejszą, wiodącą? Na ile istotne były również inne potencjalne cele wprowadzenia procedur alternatywnych, np. obniżenie całościowych kosztów organizowania wyborów lub umożliwienie znacznie sprawniejszego obliczania wyników wyborów, a dzięki temu wcześniejszego ich oficjalnego ogłaszania.

W przygotowanej rozprawie habilitacyjnej postanowiłem podjąć tę ciekawą i nurtującą mnie tematykę, tak by pionierskimi badaniami zwieńczyć pewien etap wprowadzania alternatywnych procedur głosowania do polskiego prawa wyborczego. Zależy mi, aby przedstawić ją w uporządkowany, usystematyzowany sposób, co w mojej opinii pozwoli na sformułowanie przydatnych wniosków na przyszłość, przede

wszystkim dla polskiego ustawodawcy. Obszarem mojego szczególnego zainteresowania badawczego, na którym się skupiam i który jest tu podstawowym dylematem, stała się problematyka zakładanych przez projektodawców i rzeczywistych funkcji alternatywnych procedur głosowania.

Główną oś rozważań stanowi analiza procesu wprowadzania alternatywnych procedur głosowania do polskiego prawa wyborczego, zwieńczonego uchwaleniem w 2011 roku ustawy Kodeks wyborczy i zastosowaniem ich po raz pierwszy na szerszą skalę w praktyce – podczas wyborów przeprowadzonych w tym samym roku. W pracy zostały zaprezentowane moje rozbudowane analizy rozwiązań prawnych (w tym projektów) i prac legislacyjnych. Istotnym elementem będą również wyniki różnorodnych badań opinii publicznej bezpośrednio odnoszących się do problematyki alternatywnych procedur głosowania, które projektowałem (lub współprojektowałem) i realizowałem w latach 2004–2012 (wraz z Centrum Badania Opinii Społecznej, TNS OBOP oraz SMG/KRC). Miałem niebywałą okazję uczestniczenia jako ekspert w pracach koncepcyjnych poświęconych alternatywnym procedurom głosowania – planując, organizując, moderując, a także biorąc udział w wielu seminariach eksperckich i licznych konferencjach naukowych poświęconych tej problematyce. Jak już wspomniałem, od 2004 roku praktycznie aż do dziś uczestniczę również w pracach legislacyjnych w Sejmie RP i w Senacie RP. Natomiast zastosowanie alternatywnych procedur głosowania w praktyce miałem okazję szeroko i interdyscyplinarnie badać m.in. jako członek Komisji Ekspertów ds. Osób z Niepełnosprawnościami przy Rzeczniku Praw Obywatelskich. Ogromnym wsparciem były również bieżące kontakty i możliwość konsultowania problematyki z ekspertami z innych państw, czy to w efekcie kontaktów z OBWE, International Foundation for Electoral Systems (IFES), International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), czy też w ramach międzynarodowego projektu ACE Electoral Knowledge Network (sieć naukowców), w który jestem czynnie zaangażowany. Chciałbym podkreślić również ważną rolę realizowanego w latach 2010–2011 projektu pt. „Ankieta konstytucyjna”, w którym jedno z zasadniczych rozważanych zagadnień dotyczyło problematyki alternatywnych procedur głosowania.

W mojej rozprawie habilitacyjnej starałem się wykorzystać również wszelkie ważne dostępne mi materiały, również te szerzej nieznane, niepublikowane, o charakterze roboczym. W możliwie wiernym odzwierciedleniu zmieniających się

tendencji i różnych ocen w odniesieniu do alternatywnych procedur głosowania przydatne były również moje własne obserwacje, które zostały zarejestrowane tylko w postaci notatek czy korespondencji pozwalających odwzorować rozmowy i ustalenia kuluarowe. Istotną kwestią było szersze zarysowanie cechującej się różnym natężeniem, ale z pewnością ważnej dla omawianego tematu debaty medialnej, w tym również dyskusji toczącej się w prasie codziennej. Tezy w niej formułowane miały bowiem w moim przekonaniu relatywnie duży wpływ i przełożenie na ekspertyzy i analizy stanowiące element prac legislacyjnych, a pośrednio także na rozstrzygnięcia ustawodawcy. Wykorzystałem również aktualną światową literaturę przedmiotu.

Wszystko to służyć miało weryfikacji sformułowanej przeze mnie autorskiej tezy, zgodnie z którą można wskazać na dwa zasadnicze etapy wprowadzania alternatywnych procedur głosowania do systemu prawa wyborczego, które są bezpośrednio związane z ich funkcjami. W ramach pierwszego etapu alternatywne procedury głosowania kierowane są do ściśle określonych grup (kategorii) wyborców. Ich funkcją jest zapewnienie gwarancji zasady powszechności prawa wyborczego i usunięcie wszelkich barier i dyskryminacji w dostępie do aktu głosowania. W tym rozumieniu z alternatywnych procedur głosowania korzystają wyborcy, którzy nie są w stanie udać się osobiście do lokalu wyborczego i oddać głosu w tradycyjnej procedurze. Problematyka Innej funkcji – (zwiększenia) frekwencji wyborczej, nie powinna być w tym kontekście rozpatrywana, a jeśli już, to stanowić winna zagadnienie zdecydowanie drugorzędne.

Natomiast w ramach drugiego etapu (jeśli on następuje – zwykle jest wprowadzany pewien czas po pierwszym etapie) wprowadzania alternatywnych procedur głosowania przewiduje się adresowanie tych mechanizmów do wszystkich wyborców, w szczególności zaś tych, którzy nie napotykają żadnych trudności w dotarciu do lokali wyborczych. Zakładaną funkcją tych mechanizmów i takich działań ustawodawcy jest wpłynięcie na zwiększenie frekwencji wyborczej. Warte podkreślenia jest to, że jest to funkcja oczekiwana, ale wydaje się wysoce problematyczna.

Dokonując weryfikacji powyższej tezy, czynię to w szerszym kontekście ewolucji systemu polskiego prawa wyborczego, zmian zachodzących w rozumieniu i

interpretacji przez doktrynę zasady powszechności wyborów. Kwestią o ogromnym znaczeniu, bo mającą wpływ na polskie prace i toczącą się debatę, stanowi problematyka doświadczeń zagranicznych z wprowadzaniem alternatywnych procedur głosowania.

Z wielką satysfakcją obserwowałem pozytywne przyjęcie mojej publikacji, m.in. jej bardzo przychylną recenzję autorstwa sędziego Trybunału Konstytucyjnego i wieloletniego przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynanda Rymarza opublikowaną w „Państwie i Prawie” (2014, nr 3). Ustalenia zawarte w mojej monografii były wykorzystywane i przywoływane w toku prac legislacyjnych poświęconych zmianom w ustawie Kodeks wyborczych w Sejmie RP, odwoływano się do niej m.in. w ekspertyzach prawnych Biura Analiz Sejmowych. Wyniki moich badań były również podejmowane i omawiane na konferencjach naukowych w wielu ośrodkach akademickich, na których miałem okazję prezentować referaty i zasiadać w panelach (m.in. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, Uniwersytecie Rzeszowskim, Uniwersytecie Gdańskim), a także seminariów i konferencji organizowanych przez inne instytucje (Rzecznika Praw Obywatelskich, Sejm RP, Prezydent RP). Były wykorzystywane m.in. przez ekspertów OBWE. Ustalenia dotyczące alternatywnych procedur głosowania starałem się przedstawić również na forum międzynarodowym (w ramach międzynarodowej sieci naukowców ACE Knowledge Network), a także publikując w ośrodkach zagranicznych (m.in. artykuł naukowy w *International Journal of Disability Studies IJDS*).

Badania poświęcone alternatywnym procedurom głosowania w polskim prawie wyborczym kontynuuję w ramach prac Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (m.in. projektów badawczych finansowanych przez Parlament Europejski w latach 2014-2015), a także podejmuję rozbudowane analizy prawne w tym zakresie dla Rzecznika Praw Obywatelskich, badając wpływ procedur głosowania na gwarancje konstytucyjnych praw wyborczych. Najnowsze ustalenia zawarłem w szeregu artykułów m.in. w *Zeszytach Prawniczych Biura Analiz Sejmowych*, *Studiach Wyborczych*, czy *Białostockich Studiach Prawniczych*. Temat alternatywnych procedur głosowania przedstawię również m.in. na 57. Zjeździe Katedr Prawa Konstytucyjnego.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych, działalności popularyzatorskiej, a także kariery zawodowej.

Niniejszą część autoreferatu pozwalam sobie podzielić na cztery zasadnicze części. W pierwszej przedstawię moje zainteresowania i osiągnięcia naukowe. W części drugiej zarysuję mój życiorys zawodowy. W części trzeciej krótko przedstawię założenia mojej pracy doktorskiej. Na końcu zaś przedstawię moje plany zawodowe i badawcze.

I.

Przechodząc do szczegółowego omówienia moich zainteresowań badawczych chciałbym wyróżnić problematykę konstytucyjną. Podkreślenia wymaga w szczególności projekt badawczy mojego autorstwa (finansowany przez Trust for Civil Society) poświęcony ocenie funkcjonowania Konstytucji RP, oraz ewentualnym postulatom jej zmiany. W ramach badań realizowanych w latach 2010-2011 przeprowadzona została wśród polskich konstytucjonalistów - ankieta konstytucyjna, której wyniki zostały opublikowane w publikacji książkowej (B. Banaszak, J. Zbieranek <red.>, Ankieta konstytucyjna, Warszawa 2011), a także zorganizowany został cykl seminariów eksperckich poświęconych ważnym zagadnieniom konstytucyjnym (m.in. relacjom państwo - kościoły i związki wyznaniowe, czy też problematyce ustaw organicznych). We współpracy z prof. B. Banaszakiem zorganizowałem również w Warszawie międzynarodową konferencję „Czy i jak zmieniać Konstytucję RP” (odbyła się 15 marca 2011 roku). Chciałbym podkreślić, że projekt spotkał się z dużym zainteresowaniem wśród świata nauki (wyniki były opisywane m.in. na łamach „Przeglądu Prawa Konstytucyjnego”). Naukowcy z innych ośrodków akademickich postanowili w oparciu o założenia mojego projektu – kontynuować prace badawcze. Z dużą satysfakcją obserwowałem działania podjęte przez badaczy z Uniwersytetu Warszawskiego, którzy przeprowadzili ankietę i zawarli jej ustalenia w publikacji (T. Słomka, A. Materska-Sosnowska, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. Ciągłość i zmiana, Warszawa 2012).

W ramach prowadzonych badań wiele uwagi zwróciłem na kwestie konstytucyjnego prawa petycji. Kilkukrotnie opiniowałem dla Senatu RP projekt *ustawy o petycjach*, a w latach 2011-2012 w ramach projektu, który przygotowałem i koordynowałem powstało we współpracy z ośrodkami akademickimi szereg ekspertyz prawnych, a także zorganizowałem konferencję „Prawo petycji” (czerwiec 2012 roku) w Senacie RP (jako wspólną inicjatywę Rzecznika Praw Obywatelskich, Senatu RP oraz Instytutu Spraw Publicznych). Wskazywałem również na konieczność ustawowego uregulowania trybu realizacji prawa petycji (m.in. M. Wróblewski, J. Zbieranek, *Prawo petycji - reaktywacja*, „Rzeczpospolita” z dnia 29 czerwca 2012 roku). Analizy nad tą problematyką kontynuowałem również w ramach pracy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich – przygotowując w latach 2013-2014 szereg analiz, opinii, a także wystąpienie generalne Rzecznika Praw Obywatelskich wskazujące konieczne elementy ustawowej regulacji prawa petycji. Po uchwaleniu ustawy w 2014 roku kontynuuję działania związane z propagowaniem stosowania instytucji petycji wśród obywateli (wraz z Senatem RP), a także przygotowuję monitoring funkcjonowania ustawy o petycjach.

Szerzej zajmowałem się również zasadą równości i kwestiami związanymi z przeciwdziałaniem dyskryminacji. W 2011 roku zostałem powołany przez Rzecznika Praw Obywatelskich prof. Irenę Lipowicz w skład Komisji Ekspertów ds. Osób z Niepełnosprawnościami przy Rzeczniku. W ramach tej działalności brałem udział w projektowaniu i przeprowadzaniu szeregu badań i analiz, a także m.in. przygotowywałem rekomendacje związane z ratyfikacją Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. W 2014 roku wszedłem w skład Zespołu roboczego monitorującego wdrażanie Konwencji. Brałem również udział jako prelegent w licznych konferencjach naukowych związanych z problematyką osób z niepełnosprawnościami (m.in. konferencji naukowej pt. „Wyborcze, architektoniczne i społeczne aspekty niepełnosprawności. O niepełnosprawności bez skrajności” organizowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, 21 października 2014 roku). Podejmowane przeze mnie badania obejmowały również problematykę równości płci – brałem udział w szeregu projektów badawczych, w tym byłem współautorem publikacji przygotowywanej na zlecenie OBWE (M. Druclarek, M. Fuszara, A. Niżyńska, J. Zbieranek, *Kobiety na polskiej scenie politycznej*, Warszawa 2011), a także współorganizatorem konferencji naukowej „Kwoty, kobiety,

polityka", kwiecień 2012. Moje wyniki badań były przedstawione również na konferencji w Sejmie RP pt. „Polityka dla kobiet – kobieca polityka?” (16 października 2013 r.). Problematyką tą zajmuję się również w toku pracy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich (przygotowując szereg wystąpień generalnych w tej sprawie), a także w toku badań w ramach prac Centrum Studiów Wyborczych UMK (była m.in. częścią badań przedstawionych w analizie B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o proponowanych zmianach w prawie wyborczym, Warszawa 2014). W ich efekcie powstały pionierskie w Polsce ustalenia dotyczące problematyki równości płci w wyborach w systemie większościowych, a także funkcjonowania mechanizmów kwot płci na listach wyborczych i ich ocen wśród obywateli.

Istotnym zagadnieniem, którym zajmuję się w swojej pracy naukowej jest również problematyka statusu partii politycznych. Kwestie te badam i rozpatruje w kilku wymiarach. Dużo uwagi poświęciłem systemowi finansowania partii politycznych, również w kontekście zasady jawności. W 2005 roku jako jeden z ekspertów (wraz z prof. Markiem Chmajem) brałem udział w międzynarodowym projekcie badawczym analizującym regulację odnoszącą się do finansowania partii politycznych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. W latach 2008-2009 roku opracowałem koncepcję i po uzyskaniu grantu - kierowałem pionierskim projektem badawczym mającym na celu kompleksową analizę regulacji oraz funkcjonowania w praktyce systemu subwencji z budżetu państwa dla partii politycznych w Polsce. Przygotowana publikacja pod moją redakcją (J. Zbieranek <red.>, Subwencje z budżetu państwa dla partii politycznych. Jawność i kontrola, Warszawa 2008) zawierała nie tylko wyniki badań, ale również bardzo konkretne rekomendacje dla Ustawodawcy. Były one wielokrotnie przedstawiane zarówno na forum prac legislacyjnych w Sejmie RP, jak i w toku prac Rady Europy (III Runda Oceny). Bardzo cenię sobie przychylną recenzję publikacji autorstwa prof. Krzysztofa Skotnickiego, opublikowaną w „Przeglądzie Sejmowym”. Ustalenia zawarte w raporcie z badań były pierwszą w polskiej nauce próbą dogłębnego, wszechstronnego zbadania funkcjonowania systemu finansowania partii politycznych w Polsce opartego obok analizy prawnej m.in. na wywiadach ze skarbnikami partii, urzędnikami, rewidentami. Ustalenia pozostają wciąż aktualne. W późniejszym okresie problematyce finansowania partii politycznych poświęciłem szereg publikacji – studiów, analiz oraz artykułów, zarówno w języku polskim (m.in. J. Zbieranek, M.

Chmaj, Finansowanie polityki [w:] L. Kolarska-Bobińska (red.), Co warto, co należy zmienić? Poprawa jakości demokracji w Polsce, Warszawa 2008., J. Zbieranek, Finansowanie partii politycznych w Polsce – kierunki zmian, Analizy i Opinie 2009, A. Jackowska, J. Zbieranek, System finansowania partii politycznych w Polsce [w:] K. Kowalczyk <red.>, Partie i system partyjny w III RP, Toruń 2011), angielskim (J. Zbieranek, The system of financing political parties in Poland – experience and challenges [w:] J. Kucharczyk, J. Zbieranek <red.>, Democracy in Poland 1989-2009. Challenges for the future, Warszawa 2010, czy niemieckim (J. Zbieranek, Die Parteienfinanzierung in Polen–Das System und seine Änderungen, "Polen-Analysen" 2009, nr 54). Występowałem również w szeregu konferencji naukowych i seminariów (m.in. organizowanym przez Szkołę Wyższą Polityki Społecznej w Warszawie „Władza, pieniądze i... finansowanie polityki”, styczeń 2010), części z nich byłem jednocześnie pomysłodawcą i organizatorem (m.in. panel „Finansowanie polityki w Polsce – jawność i kontrola”, kwiecień 2012). Z wielką satysfakcją przyjąłem informację, że moje publikacje są wykorzystywane jako literatura obowiązkowa lub uzupełniająca dla studentów studiów na kierunku prawo i politologia. Analizy kontynuuję w ramach pracy w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w 2014 roku przygotowałem m.in. wystąpienie generalne w sprawie koniecznych zmian w uregulowaniu zasad finansowania samorządowej kampanii wyborczej.

Wiele uwagi poświęciłem również problematyce zasad demokratycznych w partiach politycznych. W latach 2010-2011 realizowałem wraz z prof. Markiem Chmajem blisko dwuletni projekt badawczy poświęcony temu zagadnieniu. Na jego podstawie przygotowana została publikacja, której koncepcji byłem pomysłodawcą (M. Chmaj, M. Waszak, J. Zbieranek, O demokracji w polskich partiach politycznych, Warszawa 2011), zorganizowałem również seminarium eksperckie pt. „Ile demokracji w polskich partiach politycznych?”, Warszawa (4 kwietnia 2011 roku).

W ramach dalszych badań – kierowałem komponentem analiz empirycznych (we współpracy z Centrum Badań Opinii Społecznej), który zwieńczony został kolejną publikacją; J. Zbieranek (red.), Mechanizmy demokratyczne w polskich partiach politycznych, Warszawa 2012. W kwietniu 2012 roku zorganizowałem w Sejmie RP konferencję naukową „O demokracji w polskich partiach politycznych”.

Problematykę partii politycznych analizowałem również w kontekście zasady równości, w szczególności równości płci. M.in. w 2011 roku byłem analitykiem w projekcie badawczym pod kierownictwem prof. Małgorzaty Fuszary, w efekcie

którego na zlecenie OBWE przygotowana została publikacja M. Druciarek, M. Fuszara, A. Niżyńska, J. Zbieranek, *Kobiety na polskiej scenie politycznej*, Warszawa 2011 (w języku polskim i angielskim).

W roku 2014 roku wszedłem w skład zespołu eksperckiego projektu badawczego pt. „Partie polityczne a jakość polskiej demokracji” realizowanego przez Fundację Im. Stefana Batorego, w ramach którego podejmowane są wszechstronne, wielowymiarowe badania nad problematyką funkcjonowania i regulacji partii politycznych. W jego ramach biorę udział w seminariach eksperckich (m.in. seminarium 23 lutego 2015 roku w Warszawie), a także wraz z naukowcami z różnych ośrodków akademickich przygotowuję raport z ustaleniami badań (planowany czas opublikowania: koniec 2015 roku). W zamierzeniu, będzie on stanowić najnowszy materiał badawczy nad problematyką statusu partii politycznych w Polsce.

W moich pracach badawczych poświęciłem problematyce stanowienia prawa, w szczególności jawności tego procesu i mechanizmów partycypacji w nim różnych podmiotów. W latach 2006-2007 badałem kwestie lobbingu (szczególnie w odniesieniu do *ustawy o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa*), które zwińczyło opublikowanie we współautorstwie z dr. Grzegorzem Makowskim analizy w języku niemieckim: G. Makowski, J. Zbieranek, *Die Regulierung des Lobbying in Polen*, „*Polen-Analysen*” 2010, nr 66, w języku polskim, a także szeregu opinii prawnych m.in. dla MSWiA oraz Senatu RP. W latach 2009-2011 byłem analitykiem i prowadziłem nadzór merytoryczny w projekcie badawczym poświęconym problematyce lobbingu w samorządzie województwa. Pod moją redakcją ukazał się m.in. podręcznik: J. Zbieranek (red.), *Praktyczny przewodnik po lobbingu w samorządzie województwa*, Warszawa 2010. Byłem również autorem podsumowania ustaleń wspomnianego projektu badawczego oraz rekomendacji dla Ustawodawcy: J. Zbieranek, *Wnioski i rekomendacje* [w:] G. Makowski (red.), *Lobbing w samorządzie województwa. Raport z badań i monitoringu*, Warszawa 2010. Wyniki badań prezentowałem m.in. na seminarium „Lobbing w samorządzie województwa – szanse, zagrożenia, perspektywy regulacji” w Krakowie (styczeń 2011). Pragnę podkreślić, że projekt był w polskiej nauce całkowicie pionierskim przedsięwzięciem – po raz pierwszy bowiem kompleksowo zbadana została problematyka lobbingu na poziomie samorządu terytorialnego.

Brałem udział w seminariach i konferencjach oświęconych problematyce tworzenia prawa (m.in. w seminariach w ramach Forum Debaty Publicznej organizowanych przez Prezydenta RP), byłem również współorganizatorem wielu konferencji na ten temat m.in. w Polskiej Akademii Nauk pt. „Lobbing i reprezentacja interesów w dobie kryzysu” (luty 2012 roku), gdzie przewodniczyłem jednej z sesji. Prowadziłem również autorskie zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim poświęcone zagadnieniom lobbingu i rzecznictwa interesu w procesie legislacyjnym (2013-2015). Jestem również od 2014 roku członkiem zespołu ekspertów Akademii Lobbingu w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

Na problematykę legislacji zwracałem również uwagę pod kątem przejrzystości procedur i szerzej pojętego przeciwdziałania korupcji. W ramach tego ostatniego komponentu tematycznego brałem udział jako ekspert w projekcie badawczym Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie (finansowanym ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego) – analizując m.in. problematykę strategii przeciwdziałania korupcji (J. Gałkowski, G. Makowski, J. Zbieranek, Ocena stanu realizacji I i II etapu rządowego programu zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna za lata 2002 – 2009 [w:] J. Kosiński, K. Krak (red.), Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia, Szczytno 2011). Byłem również autorem nowatorskiego projektu badawczego, który miał na celu zbadanie wykorzystania nowoczesnych technologii w przeciwdziałaniu korupcji (we współpracy z MSWiA i ekspertami niemieckim), którego zwieńczeniem było wydanie publikacji: J. Kucharczyk, J. Zbieranek (red.), Elektroniczna administracja – nowe możliwości przeciwdziałania zjawisku korupcji, Warszawa 2006.

Przez wiele lat byłem zaangażowany w badania mające na celu wielowątkową i wieloaspektową analizę Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawnego. W latach 2007-2011 koordynowałem rozbudowany projekt badawczo-analityczny finansowany przez Open Society Institute/ OSF, współpracując z szerokim gronem znakomitych ekspertów (m.in. prof. Wojciech Sadurski, prof. Marek Chmaj, prof. Ryszard Plotowski, dr Adam Bodnar). W ramach tych działań opracowanych zostało m.in. kilkadziesiąt ekspertyz i analiz poświęconym różnym kwestiom ustrojowym (m.in. problematyce immunitetu, jakości legislacji, konstytucjonalizmu), przygotowywane były również cykliczne publikacje w języku polskim (m.in. L. Kolarska-Bobińska, J. Kucharczyk, J. Zbieranek <red.>, Demokracja

w Polsce 2005-2007, Warszawa 2007), a także angielskim (J. Kucharczyk, J. Zbieranek <red.>, *Democracy in Poland 1989-2009. Challenges for the future*, Warszawa 2010). Z satysfakcją przyjmuję informację, że wymienione publikacje są wykorzystywane jako materiał dla studentów, a także są wielokrotnie przywoływane w zagranicznych analizach i artykułach naukowych.

Poważny komponent moich badań obejmował również kwestie dostępu do prawa, a w szczególności zagadnienia pomocy prawnej. Od 2005 roku brałem udział w rozbudowanych pracach koncepcyjnych mających na celu opracowanie systemu bezpłatnej pomocy prawnej dla najuboższych, współorganizując i biorąc udział w szeregu seminariów i konferencji na ten temat m.in. seminarium „Rola nowoczesnych technologii w poszerzaniu dostępu obywateli do prawa” (kwiecień 2012), „Przeciwko barierom w pomocy prawnej *pro bono*”, Warszawa (listopad 2012), a także biorąc udział w licznych debatach eksperckich m.in. w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP (np. seminarium „System nieodpłatnej pomocy prawnej”, kwiecień 2012). Brałem udział również w debatach organizowanych przez prasę (m.in. debacie zorganizowanej przez redakcję „Rzeczpospolitej” w maju 2011 roku). Przygotowywałem publikacje i artykuły na ten temat (m.in. J. Zbieranek, Kręta droga do systemu pomocy prawnej dla najuboższych, *Radca Prawny*, 2012). Zasiadałem w zespole ekspercko-badawczym (Rada Ekspertów Programu Obywatel i Prawo, zastępca przewodniczącego), który formułował kierunki badań i analiz, a także podejmował decyzje o finansowaniu projektów badawczych realizowanych m.in. przez zespoły naukowców. W 2013 roku podjąłem współpracę z Instytutem Prawa i Społeczeństwa.

Bez wątpienia najwięcej uwagi w moich badaniach poświęcam problematyce prawa wyborczego. Moje zainteresowania starałem się rozwijać już na studiach przygotowując dwie prace magisterskie poświęcone problematyce wyborczej (na kierunku prawo i na kierunku politologia). Po ich ukończeniu zaangażowałem się w rozbudowane projekty badawcze skupione przede wszystkim problematyce gwarancji czynnego prawa wyborczego. Koordynowałem działania koncepcyjne, a także przygotowywałem ekspertyzy prawne i rekomendacje dla Ustawodawcy. Od 2004 roku uczestniczyłem regularnie w pracach komisji parlamentarnych pracujących nad zmianami polskiego prawa wyborczego (m.in. Komisji Ustawodawczej Sejmu RP,

Komisji Ustawodawczej Senatu RP). Planowałem i organizowałem szereg seminariów eksperckich (m.in. „Głosowanie elektroniczne w Polsce”, lipiec 2007 roku) i konferencji naukowych (m.in. konferencję „Aktywny obywatel, nowoczesny system wyborczy” w październiku 2005 roku). Przygotowałem szereg publikacji poświęconych różnym aspektom prawa wyborczego (m.in. J. Zbieranek <red.>, Prawo wyborcze. Analizy, interpretacje, rekomendacje, Warszawa 2009).

Od 2006 roku zaangażowałem się w propagowanie koncepcji uchwalenia Kodeksu wyborczego – jednego aktu regulującego wszystkie wybory w Polsce. Byłem m.in. współautorem ekspertyzy prawnej przygotowanej pod koniec 2007 roku, w której została zaproponowana struktura Kodeksu, a także koncepcja wybranych rozwiązań. W latach 2009-2011 brałem aktywny udział w pracach sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia niektórych projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego. W jej toku m.in. koordynowałem prace koncepcyjne nad opracowaniem niektórych mechanizmów prawnych, które znalazły się w ustawie – m.in. rozwiązań umożliwiających głosowanie korespondencyjne poza granicami kraju (zespół ekspertów z prof. Krzysztofem Skotnickim na czele). Problematykę tę miałem okazję przedstawić w szeregu publikacji naukowych (m.in. J. Zbieranek, Nowe procedury: głosowanie korespondencyjne i przez pełnomocnika [w:] K. Skotnicki <red.>, Kodeks Wyborczy. Wstępna ocena, Warszawa 2011), a także konferencjach naukowych m.in. w referacie wygłoszonym na międzynarodowej konferencji pt. „Methods of ensuring participation in the voting for voters residing abroad”, na Uniwersytecie Łódzkim, październik 2011). Bacznie obserwowałem również rozwiązania zagraniczne, przygotowałem również autorską klasyfikację państw stosujących alternatywne procedury głosowania, którą zawarłem w artykule opublikowanym w Studiach Biura Analiz Sejmowych (Nr 3, 2011) pt. Alternatywne procedury głosowania w Polsce na tle państw Unii Europejskiej.

W 2011 roku na zlecenie Rzecznika Praw Obywatelskich pełniłem rolę eksperta w rozbudowanym projekcie badawczym mającym na celu wszechstronną analizę przyjętych w Kodeksie wyborczym rozwiązań skierowanych do wyborców niepełnosprawnych i w zaawansowanym wieku, w szczególności ich ocenę i zaproponowanie rekomendacji zmian prawnych dla Ustawodawcy. Badania zwięźliście opublikowane publikacji pod moja redakcją: J. Zbieranek (red.), Gwarancje korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby starsze i z

niepełnosprawnościami. Analiza i zalecenia, Warszawa 2012. Kwestie te były przedmiotem seminariów, które współorganizowałem z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich (m.in. „Udział osób starszych i z niepełnosprawnością w wyborach” w kwietniu 2012 roku, „Głosowanie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami” w marcu 2013 roku). Obecnie jako pracownik Biura Rzecznika Praw Obywatelskich i ekspert w Komisji Ekspertów przy RPO kontynuuję działania mające na celu analizę rozwiązań prawnych i rekomendowanie Ustawodawcy korekt w Kodeksie wyborczym i innych aktach prawnych. W tym zakresie prowadzę szereg badań dotyczących praktycznych aspektów funkcjonowania konstrukcji prawa wyborczego – zarówno wiedzy Polaków o ułatwieniach (m.in. badania wraz CBOS) jak i przygotowań do prowadzenia wyborów. Ich wyniki zawieram w licznych raportach Rzecznika Praw Obywatelskich, a także publikuję m.in. w artykułach: J. Zbieranek, Ułatwienia w głosowaniu – wybrane zagadnienia związane z wyborami do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku [w:] J. Juchniewicz (red.), Aktualne problemy prawa wyborczego w Polsce (złożony, przyjęty do druku).

Analizie poddałem również problematykę regulacji wyborów do Parlamentu Europejskiego. Za autorskie osiągnięcie uważam m.in. rozważania nad zasadnością przygotowania jednego, szczegółowego aktu na poziomie wspólnotowym (M. Rulka, J. Zbieranek, W kierunku jednolitego aktu. System prawa wyborczego do Parlamentu Europejskiego [w:] J. Kucharczyk, A. Łada (red.), W stronę europejskiego demos. Polskie wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku w perspektywie porównawczej, Warszawa 2010). Na zlecenie Europejskiej Partii Ludowej w 2012 roku koordynowałem również pracami zespołu ekspertów (z udziałem prof. Wojciecha Sokoła i dr Bartłomieja Michalaka) nad ekspertyzą poświęconą regulacji systemu wyborczego do PE w Polsce. Przygotowałem jej koncepcję i komponenty dotyczące m.in. wiedzy Polaków o systemie wyborczym (Ekspertyza: „System wyborczy do Parlamentu Europejskiego – kierunki zmian”, Warszawa 2012 – niepublikowana).

W ramach współpracy z Centrum Studiów Wyborczych UMK brałem udział w przygotowaniu koncepcji dwóch projektów badawczych poświęconych prawom wyborczym i problematyce uczestnictwa w wyborach do Parlamentu Europejskiego młodych wyborców. Po uzyskaniu ich finansowania przez Parlament Europejski, w latach 2014 i 2015 pełniłem funkcję kierownika. W toku pierwszego z projektów pod

patronatem Państwowej Komisji Wyborczej przeprowadzone zostały rozbudowane, interdyscyplinarne (zawierające analizę prawną i politologiczną) badania zwieńczone wydaniem publikacji pod moją redakcją: J. Zbieranek (red.), Europejskie wybory młodych, Toruń 2014 roku, a także zorganizowaniem konferencji w Sejmie RP (24 kwietnia 2014 roku). Ważnym elementem projektu były również działania edukacyjne związane z upowszechnieniem wiedzy o prawach wyborczych w ramach których w ośrodkach akademickich w pięciu miastach (Warszawa, Toruń, Gdańsk, Kraków, Łódź) zorganizowane zostało 5 warsztatów, w których wzięło udział blisko 1500 wyborców. W ramach drugiego z projektów – realizowanego na przełomie 2014 i 2015 roku przeprowadzone zostały rozbudowane badania i wydano łącznie trzy publikacje z rekomendacjami (m.in. B. Michałak, J. Zbieranek, Partycypacja wyborcza Polaków w wyborach do Parlamentu Europejskiego, Toruń 2015). Projekt został podsumowany na seminarium eksperckim zorganizowanym w siedzibie Biura Informacyjnego Parlamentu Europejskiego w Warszawie dnia 26 lutego 2015 roku.

Moje prace badawcze w zakresie prawa wyborczego obejmowały również problematykę jawności finansowania kampanii wyborczych. Brałem udział w szeregu projektów badawczych i monitorujących, przygotowywałem koncepcje seminariów eksperckich oraz konferencji. Byłem także autorem i współautorem publikacji na ten temat (m.in. J. Zbieranek, Proponowane zmiany w finansowaniu prezydenckiej kampanii wyborczej, Warszawa 2007, M. Gałązka, M. Solon-Lipiński, J. Zbieranek, Przejrzystość finansowania kampanii wyborczych i partii politycznych, Warszawa 2012, autor koncepcji tekstu).

Moje zainteresowania badawcze obejmują również problematykę wiedzy obywateli o prawie wyborczym. Podjąłem od 2011 roku szereg interdyscyplinarnych analiz obejmujących m.in. autorskie badania opinii społecznej (we współpracy z firmami badawczymi m.in. CBOS, TNS Polska). Wyniki badań publikowałem m.in. w „Studiach Wyborczych” (B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o prawie wyborczym i mechanizmach kampanii. Badania przed wyborami parlamentarnymi 2011 roku, „Studia Wyborcze”, 2012, T. 13, B. Roguska, J. Zbieranek, Ułatwienia w głosowaniu – wiedza, opinie i oczekiwania Polaków, „Studia Wyborcze”, 2014, T. 18). Znajdują one bardzo szerokie zastosowanie, powołują się na nie autorzy szeregu publikacji naukowych.

Badalem również szeroko postawy wyborców i partycypację wyborczą (w szczególności młodych - jestem twórcą koncepcji tzw. „Wyborcy 2.0” i badania zwieńczonego wydaniem publikacji: D. Batorski, M. Drabek, M. Gałązka, J. Zbieranek, *Wyborca 2.0*, Warszawa 2012) – zastanawiając się m.in. nad przyczynami niskiej frekwencji wyborczej i proponując rozwiązania systemowe w tym zakresie (m.in. J. Zbieranek, *Aktywizacja wyborcza obywateli. Propozycja powołania Państwowego Instytutu Wyborczego*, „Analizy i Opinie”, 2005, nr 49). Przygotowywałem również jako redaktor merytoryczny wydanie polskiej publikacji renomowanego Instytutu International IDEA: *Aktywizowanie wyborców. Inicjatywy z różnych krajów świata* (polski tytuł), Warszawa 2008.

Byłem zaangażowany również w kompleksowe badania na temat wykorzystania Internetu w kampaniach wyborczych (m.in. w kontekście pożądanых zmian legislacyjnych), których wyniki zostały zawarte m.in. w publikacji D. Batorski, M. Nagraba, J. M. Zając, J. Zbieranek, *Internet w kampanii wyborczej 2011 roku*, Warszawa 2011 i ogłoszone w lutym 2012 roku na konferencji „Politycy i wyborcy w sieci” (wraz z Fundacją im. Friedricha Eberta), której byłem pomysłodawcą. Problematykę tę szeroko propagowałem: m.in. w toku wykładów dla słuchaczy Akademii Politycznej Fundacji im. Konrada Adenauera (2012 rok).

Od 2014 roku jestem członkiem interdyscyplinarnego zespołu eksperckiego badającego kwestie koniecznych zmian w prawie wyborczym (m.in. z prof. Jackiem Raciborskim, prof. Bartłojem Nowotarskim, dr. Jarosławem Flisem) powołanego przez Fundację im. Batorego. W ramach działań opracowałem m.in. (wraz z prof. Bartłojem Michałakiem) rozbudowaną ekspertyzę poświęconą koniecznym reformom w administracji wyborczej (J. Zbieranek, B. Michałak, *Administracja wyborcza w kryzysie* [w:] J. Załuska (red.), *Co się wydarzyło 16 listopada 2014 roku. Raport*, Warszawa 2015).

W toku wspomnianych prac badawczych kontynuuję analizy poświęcone problematyce głosów nieważnych w wyborach. Jestem współautorem koncepcji projektu badawczego, który rozpoczął się w maju 2015 roku (realizowany będzie przez grupę naukowców z różnych ośrodków akademickich w ramach współpracy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych z Fundacją im. Batorego). Pragnę podkreślić, że tematyką tą zajmowałem się już od 2006 roku, przygotowałem szereg opracowań na ten temat, m.in. prezentując ustalenia na konferencjach naukowych, a także na seminariach np. „Wybory samorządowe w 2010 i 2014 roku – praktyczne

doświadczenia" zorganizowanym przez Kancelarię Prezydenta RP, 8 grudnia 2014 roku.

Z dużą satysfakcją odnotowuję fakt, że publikacje mojego autorstwa, lub które ukazywały się pod moją redakcją są przywoływane m.in. w uzasadnieniach projektów ustaw, wnioskach do Trybunału Konstytucyjnego, czy analizach Biura Analiz Sejmowych.

Bardzo ważna dla mojego rozwoju naukowego w zakresie prawa wyborczego jest, wspomniana we wcześniejszych częściach autoreferatu - ścisła współpraca z powołanym w 2008 roku Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uczestniczę regularnie w seminariach naukowych (m.in. w cyklu poświęconym orzecznictwu Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wyborczych), a także biorę aktywny udział w opracowaniu koncepcji badań i ich przeprowadzaniu. Biorę udział m.in. w konferencjach i warsztatach towarzyszących polskim obchodom światowego dnia wyborów (Global Election Day) na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu. Wyniki moich analiz i badań przedstawiałem w referatach na wielu międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych przez UMK (w szczególności: Wybory 2010. Media, prawo, społeczeństwo, maj 2011, Wybory 2011. Media, prawo, społeczeństwo, maj 2012, Wyzwania współczesnego prawa wyborczego, marzec 2013), zamieszczając artykuły w pokonferencyjnych publikacjach.

W zakresie badań nad problematyką prawa wyborczego za wartościowe uznaję kontakty z naukowcami z innych państw, które umożliwiają mi udział w międzynarodowych projektach badawczych i sieciach naukowych, m.in. Jestem ekspertem w ACE – The Electoral Knowledge Network służącym do wymiany ustaleń, analiz i badań.

Wyniki moich badań i ustaleń staram się upowszechniać również poza granicami kraju. W tym celu podjęłem współpracę m.in. z Association of European Election Officials (ACEEEO) gromadzącym urzędników wyborczych i ekspertów z kilkunastu państw. W jej toku od 2013 roku publikowałem teksty w anglo i rosyjskojęzycznym periodyku „Elections in Europe”.

Byłem opiekunem i promotorem prac/analiz dotyczących polskiego ustroju szeregu analityków odbywających staż badawczych i pobytów naukowych w Polsce (m.in. z Moldawii, Rosji czy Ukrainy) w ramach projektów finansowanych przez MSZ lub granty. Opiekowałem się naukowo również stypendystami odbywającymi staż w Instytucie Spraw Publicznych w Warszawie (w ramach programu „Nauka i Społeczeństwo”).

II.

W trakcie studiów, w 2004 roku pracowałem w Delegaturze Krajowego Biura Wyborczego w Gdańsku. W latach 2003 i 2004 odbyłem również staż w niemieckim Institut für Management und Unternehmensentwicklung, którego szef zwrócił moją uwagę na pracę niezależnych ośrodków analityczno-badawczych (think-tanków). W końcu 2004 roku podjąłem współpracę z takim ośrodkiem - Instytutem Spraw Publicznych (ISP) w Warszawie. Od początku 2005 roku zostałem zatrudniony w ISP na stanowisku analityka, a także została powierzona mi funkcja koordynatora prac nowopowstałego programu (departamentu) prawnego. Następnie - przez kilka lat pełniłem funkcję kierownika tego programu (działał pod nazwą Program Prawa i Instytucji Demokratycznych). W ramach pracy w Instytucie Spraw Publicznych realizowałem szereg projektów badawczych poświęconych m.in. problematyce ustroju państwa, praw obywatelskich, reformy prawa wyborczego. Do moich obowiązków należało m.in. przygotowanie koncepcji i przeprowadzenie badań i analiz, kierowanie realizacją projektów, koordynacja współpracy z ekspertami oraz partnerami (w tym zagranicznym), nadzór nad organizowaniem konferencji naukowych i seminariów eksperckich.

W toku prac badawczych miałem okazję współpracy z wieloma wybitnymi ekspertami (prof. Andrzejem Sokalą, prof. Bogusławem Banaszakiem prof. Markiem Chmajem, prof. Małgorzatą Fuszara, prof. Krzysztofem Skotnickim).

W 2010 roku podjąłem współpracę z warszawską Kancelarią Radcowską Chmaj i Wspólnicy. W 2011 roku zostałem jej stałym ekspertem kontraktowym (w zakresie: prawo administracyjne i wyborcze), a w 2013 roku pracownikiem etatowym tej kancelarii (starszym prawnikiem w Departamencie Prawa Konstytucyjnego i Administracyjnego). Obecnie pozostaję w gronie ekspertów Kancelarii.

W 2011 roku rozpocząłem współpracę z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich. Jako ekspert brałem udział w szeregu podejmowanych przez RPO inicjatyw i badań. Obecnie jestem etatowym pracownikiem Biura (od 2013 roku), głównym specjalistą Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego BRPO w Warszawie i ekspertem Komisji ds. Osób z Niepełnosprawnością przy RPO.

W odniesieniu do współpracy z ośrodkami akademickimi, szczególnie chciałbym podkreślić trwającą od 2008 roku ścisłą współpracę z Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W latach 2009-2013 podejmowałem współpracę również z Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu Łódzkiego, Wyższą Szkołą Policji w Szczytnie (prace badawcze), a także Uniwersytetem Warszawskim (prowadzenie zajęć dydaktycznych). Z dniem 1 października 2014 roku zostałem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Systemów Ustrojowych i Praw Człowieka w nowotworzonym Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego.

W ostatnich latach przy różnych inicjatywach podejmowałem współpracę z wieloma instytucjami, przygotowując ekspertyzy, publikacje lub biorąc udział w badaniach: m.in. z OBWE, Parlamentem Europejskim (i posłami do Parlamentu Europejskiego), Biurem Analiz Sejmowych. Od 2008 roku jestem ekspertem Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w 2013 roku zostałem powołany do roli eksperta przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, a także Fundację im. Stefana Batorego (m.in. podejmując decyzje o finansowaniu projektów badawczych). Pełniłem również funkcję eksperta w toku ocen projektów przez Narodowe Centrum Nauki (NCN).

Z ośrodków zagranicznych współpracuję od 2009 roku z Deutsches Polen-Institut (DPI) w Darmstadt oraz Uniwersytetem w Bremie, a także kontynuuję współpracę z Institut für Management und Unternehmensentwicklung.

W ramach propagowania wiedzy o prawie często wypowiadam się również odnośnie różnorodnych zagadnień prawnych w prasie codziennej (m.in. Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita, Dziennik Gazeta Prawna) a także w Telewizji i Radiu. W latach 2011-2013 byłem również kontraktowym autorem – ekspertem Dziennika Gazety Prawnej.

III.

W toku rozwijania moich zainteresowań badawczych, zwróciłem uwagę na problematykę funkcjonowania w polskim prawie wyborczym mechanizmów, które w wyborach parlamentarnych umożliwiały obsadzenie części mandatów z list zgłaszanych przez ugrupowania polityczne centralnie dla całego państwa. Konstrukcje takie występowały obok procedury wyboru kandydatów w okręgach wyborczych. W II RP była to lista państwowa, w PRL lista krajowa, a w III RP – lista ogólnopolska.

Należy podkreślić, że wymienione konstrukcje budziły bardzo duże kontrowersje i mimo tego przez wiele lat, w różnych warunkach ustrojowych, stanowiły element systemu polskiego prawa wyborczego.

Postanowiłem więc podjąć tę ciekawą poznawczo, szerzej wcześniej niezbadaną tematykę. Prace moje rozpocząłem jeszcze w trakcie studiów. W późniejszym okresie obszarem mojego szczególnego zainteresowania stała się przy szersza problematyka odnosząca się do wspólnych cech listy państwowej, listy krajowej oraz listy ogólnopolskiej. Pod opieką naukową i kierunkiem szefa Centrum Studiów Wyborczych UMK w Toruniu, prof. Andrzeja Sokalla, przygotowałem pracę doktorską poświęconą temu zagadnieniu. W dysertacji dokonałem kompleksowej, możliwie wszechstronnej analizy instytucji, które kolejno występowały w polskim prawie wyborczym na przestrzeni blisko osiemdziesięciu lat. Zbadałem ich konstrukcje prawne, a także relacje względem najważniejszych konstytucyjnych zasad prawa wyborczego. Zwróciłem uwagę na kontekst ustrojowy ich występowania w polskim prawie wyborczym (zglobiając genezę ich wprowadzenia, a także okoliczności usunięcia) oraz ustaliłem i poddałem analizie ich funkcje.

Wszystko to miało służyć weryfikacji sformułowanej przeze mnie tezy, że lista państwowa występująca w II RP, a także lista ogólnopolska funkcjonująca w III RP stanowiły jednolitą instytucję polskiego prawa wyborczego – listę państwową (będąc modelami tej instytucji). Lista krajowa funkcjonująca w prawie wyborczym PRL była natomiast instytucją od nich odmienną.

W świetle kompleksowej analizy trzech mechanizmów: listy ogólnopolskiej, listy krajowej oraz listy ogólnopolskiej oraz na podstawie porównania kontekstu

ustrojowego, konstrukcji prawnych, funkcji, wypełniania konstytucyjnych zasad wyborów, a wreszcie praktyki wyborczej - potwierdzona została teza pracy: dwa z trzech badanych mechanizmów: lista państwowa funkcjonująca w II RP oraz lista ogólnopolska funkcjonująca w III RP, mimo różnych nazw, są modelami tej samej, jednolitej instytucji polskiego prawa wyborczego. Oba mechanizmy funkcjonowały w podobnych okolicznościach ustrojowych, w państwie demokratycznym, stanowiąc element systemu wyborów proporcjonalnych. Co do zasady spełniały te same funkcje w systemie prawa wyborczego: po pierwsze - zapewnienie uzyskania mandatów przez kandydatów szczególnie ważnych dla ugrupowań politycznych, po drugie - dodatkowe wzmocnienie ugrupowań cieszących się dużym poparciem.

W mojej pracy ustaliłem więc, że lista państwowa funkcjonująca w II RP oraz lista ogólnopolska funkcjonująca w III RP są jedną instytucją polskiego prawa wyborczego – stanowią po prostu jej dwa modele. Z uwagi na genezę – zaproponowałem aby nazywać ją instytucją listy państwowej. W mojej pracy, biorąc pod uwagę dokonane w niej ustalenia, postanowiłem sformułować również opisową definicję tej instytucji.

We wrześniu 2009 roku decyzją Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu został wszczęty przewód doktorski, a po obronie pracy dnia 7 czerwca 2010 roku, decyzją Rady Wydziału z dnia 15 czerwca 2010 roku został nadany mi stopień naukowy doktora nauk prawnych.

Obecnie – zgodnie z wyraźnymi zaleceniami recenzentów i promotora - podejmuję starania o opublikowanie mojej pracy pt. „Instytucja listy państwowej w polskim prawie wyborczym” w formie monografii. Na podstawie pionierskich w polskiej nauce ustaleń zawartych w mojej pracy, przygotowałem również artykuły naukowe, które zostały zamieszczone m.in. w okolicznościowej publikacji przygotowanej przez Państwową Komisję Wyborczą z okazji rocznicy dwudziestolecia demokratycznych wyborów w Polsce.

IV.

Przedstawiając moje plany naukowe i badawcze, chciałbym wskazać kilka zasadniczych działań.

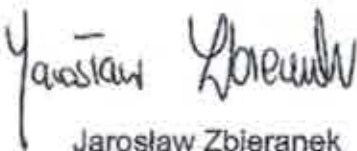
Chciałbym wciąż doskonalić warsztat badacza i kontynuować rozbudowane analizy związane z konstytucyjnymi prawami politycznymi w ramach pracy w Zespole Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich – przygotowując opinie prawne, analizy i raporty dla Rzecznika Praw Obywatelskich, a efekty moich badań przedstawiać m.in. na forum naukowym.

Planuję kontynuować moje badania naukowe związane z prawem wyborczym i referendalnym, a w szczególności:

- a) Sfinalizować publikację monografii mojego autorstwa pt.: „Instytucja listy państwowej w polskim prawie wyborczym” (trwają rozmowy z wydawnictwem Difin). Pionierskie ustalenia w niej zawarte mogą okazać się szczególnie przydatne (ekspertom, Ustawodawcy) w toku rozważań nad zmianą systemu wyborczego do Sejmu RP,
- b) Kontynuować rozbudowane, w dużej mierze wiodące w polskiej nauce, badania związane z alternatywnymi procedurami głosowania, a w szczególności ich zastosowaniem w wyborach odbywających się w latach 2014-2015. M.in. jeszcze w 2015 roku powstanie publikacja mojego autorstwa zawierająca wyniki badań odnoszących się do wyborów Prezydenta RP, w tym wnioski *de lege ferenda*,
- c) Planuję również kontynuowanie analiz na temat koniecznych zmian w prawie wyborczym, z uwzględnieniem wyzwań jakie niesie rozwój nowych technologii (m.in. Internetu). W tym zakresie będę ściśle współpracować z naukowcami zagranicznymi w ramach sieci ACE Electoral Knowledge Network.

Za bardzo ważne uznaję moje plany związane z działalnością uniwersytecką i dydaktyką. W szczególności chciałbym kontynuować tworzenie na podstawie mojej koncepcji - Centrum Studiów Wyborczych przy Wydziale Prawa i Administracji UZ. Zakończę opracowywanie kierunków badań nowej jednostki oraz siatkę przedmiotów nauczania związanych z konstytucyjnymi wolnościami i prawami politycznymi. Aby wciąż doskonalić w tym kontekście umiejętności zarządzania, planuję odbyć wizytę studyjną w niemieckim Institut für Management und Unternehmensentwicklung. W 2016 roku planuję również uruchomienie autorskich studiów podyplomowych poświęconych problematyce wyborów i referendum lokalnych (w których obejmę funkcję kierownika).

Warszawa, dnia 19 czerwca 2015 roku

Jarosław Zbieranek